

Betongens egenskaper

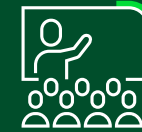
Cement i Betong | Visby | Betongens engenskaper | Amith Adhikari
21.05.2026

Innehåll

1. Varför betong?

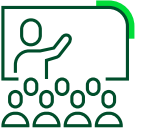
2. Vad är reologi?

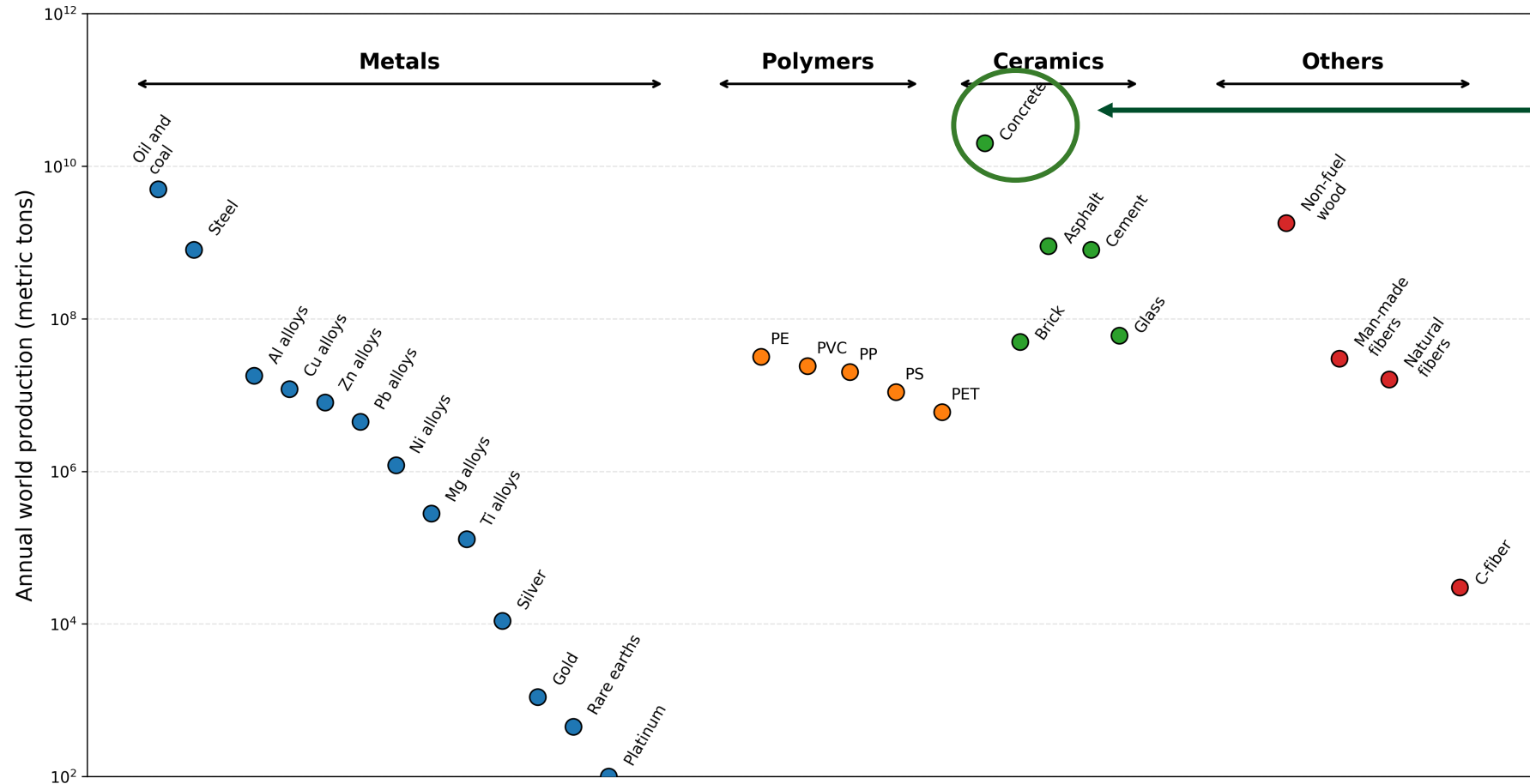
3. Betongens Hållbarhet

BETONG ÄR DET MEST ANVÄNDA INDUSTRIMATERIALET

Årlig världsproduktion av olika industrimaterial

Betong

Adapted from Ashby, *Materials and the Environment: Eco-Informed Material Choice* (2012).

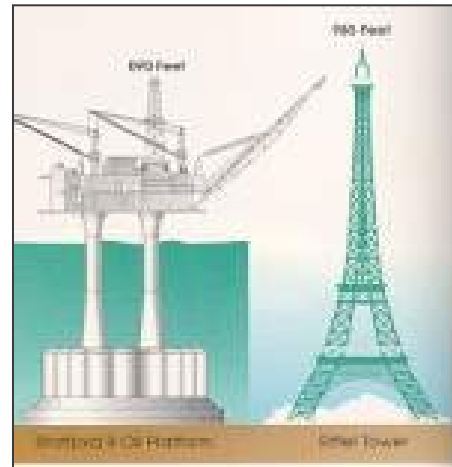
Betongkonstruktioner

Idag är de högsta, djupaste och tyngsta strukturerna och även den längsta havsinfrastrukturen i världen betongkonstruktioner.

Burj Khalifa - + 800m

Nord sea offshore platform
-350 m / ~1 Mio t

Jiaozhou bay bridge - 40 km

VARFÖR ÄR BETONG BRA...???

- Kompositmaterialblandning
- Det är ett mångsidigt material
- Hållbart material
- Överlägsen livscykelkostnad
- Låg underhåll
- Altern

“Betong är det mest använda och mest missbrukade konstgjorda materialet i världen.”

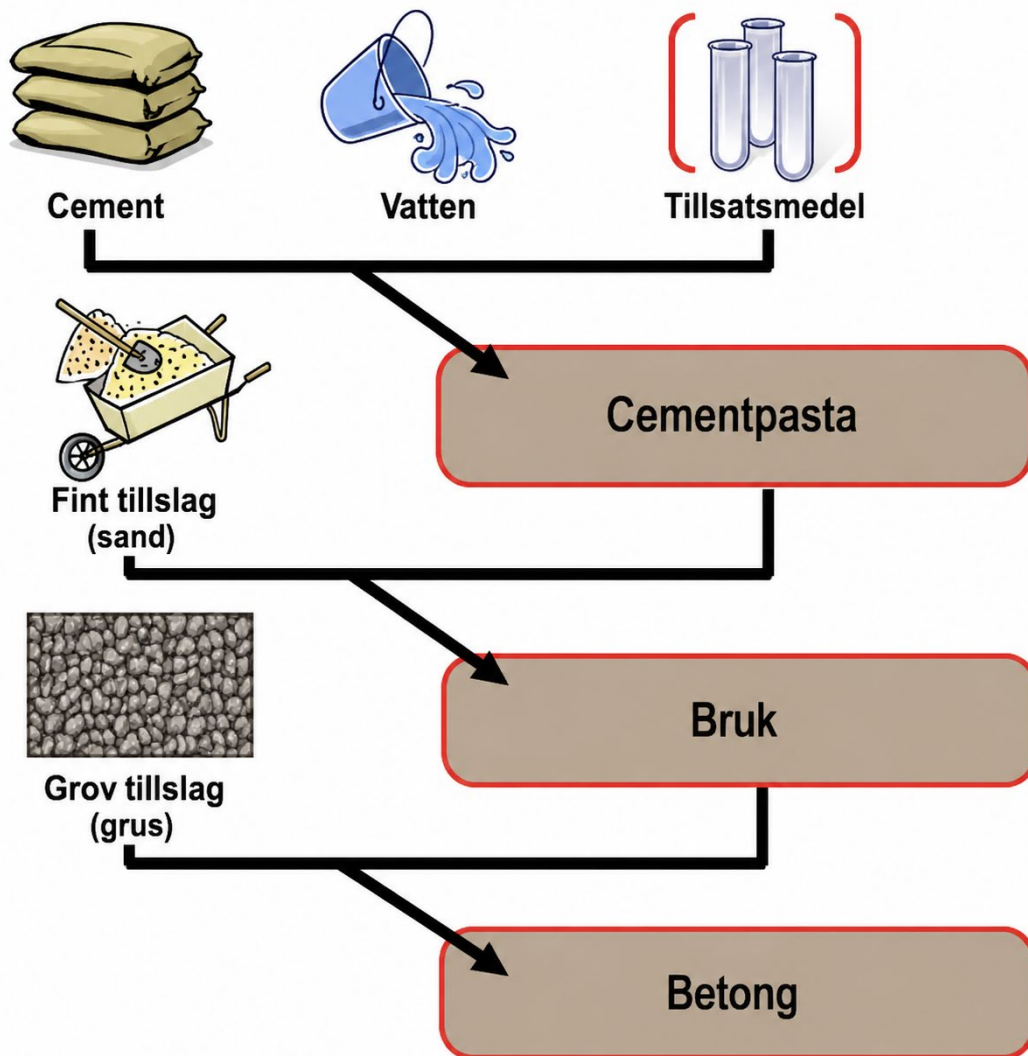
- Svåra att hitta
- Svåra att använda
- De är inte ekonomiska

Betong – ett material med många fördelaktiga egenskaper

CEMENTPASTA, BRUK OCH BETONG

Det här är tre olika saker

- Olika kombinationer
- Olika egenskaper
- Olika tillämpningar

BETONGTILLSTÅND

Färsk betong

- Bearbetbarhet
- Flytbarhet
- Pumpbarhet

Ung betong (*mellanstadium*)

- Blödning
- Indunstning
- Miljö
- Temperatur

Härdad

- Styrka
- Styvhet
- Beständighet

Betongens viktigaste egenskaper är

- Färsk betong: bearbetbarhet och konsistens
- Ung betong: (mellanstadium)-härdningstid
- Härdad betong: styrka och hållbarhet

Vad är reologi ?

- Reologi är läran om materials deformations- och flytegenskaper
- Från grekiska rheos, som betyder att flyta eller strömma
- Reologi – en tvärvetenskap

Viskös

Vätskor, fluider

Newton´s lag

$$\sigma = \eta \dot{\gamma}$$

Viskoelastisk

**Viskoelastiska
vätskor**

**Viskoelastiska
solider, geler
elastomerer**

Elastisk

Solider

Hooke´s lag

$$\sigma = E \varepsilon \text{ (drag, tryck)}$$

$$\sigma = G \gamma \text{ (skjuv för reo)}$$

Reologi – varför är det relevant för betong?

Från enkel konsistens till styrd bearbetbarhet, pumpbarhet och stabilitet

Reologi är läran om materials deformations- och flytegenskaper.

För färsk betong beskriver reologi hur materialet börjar flyta, hur lätt det fortsätter flyta och hur stabilt det är under hantering.

I praktiken styr reologin

- Blandning
- Transport
- Pumpning
- Gjutning
- Vibration / kompaktering

Viktiga färska egenskaper

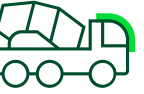
- Styvhet
- Seghet
- Stabilitet
- Separation
- Kletighet / kärvhet

Kundnytta

Rätt reologi ger jämnare kvalitet, bättre utförande och lägre risk för defekter.

Grundbegrepp och Bingham-modellen

Färsk betong beskrivs bäst med två parametrar: flytgräns och plastisk viskositet

Skjuvhastighet

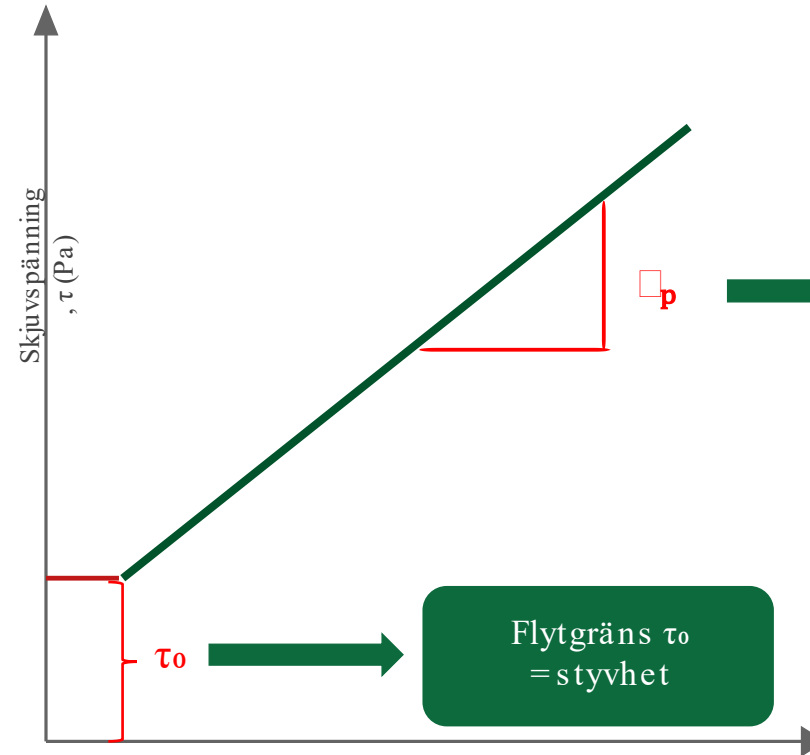
Hur snabbt materialet deformerar eller flyter.
Enhet: s^{-1}

Skjuvspänning

Kraft per area som driver deformationen.
Enhet: Pa

Viskositet

$\tau = \mu \cdot \dot{\gamma}$
Enhet: $\frac{N}{m^2} \cdot s$

Plastisk viskositet μ_p
= seghet

Flytgräns τ_0
= styvhet

Tolkning för betong

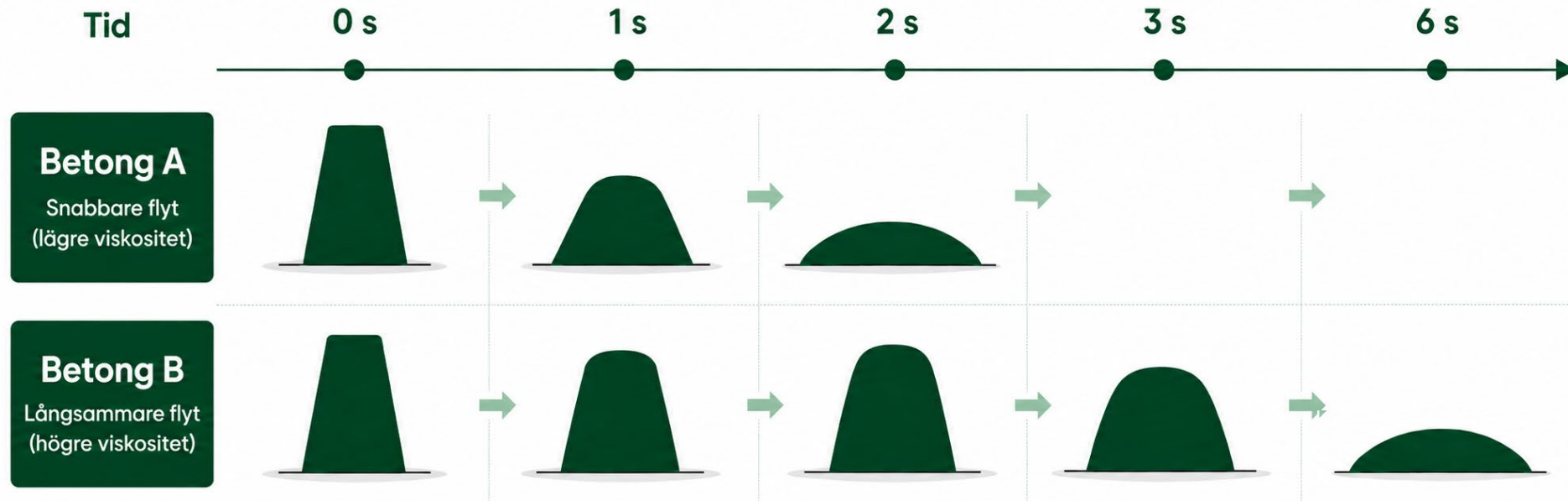
- $\tau = \tau_0 + \mu_p \cdot \dot{\gamma}$
- $\tau = \tau_0 + \mu_p \cdot \dot{\gamma}^n$
- $\tau = \tau_0 + \mu_p \cdot \dot{\gamma}^n$

Varför mäter vi två parametrar?

Betong A och B har samma sättmått men olika viskositet. Sättmättet kan inte karakterisera viskositeten eller segheten.

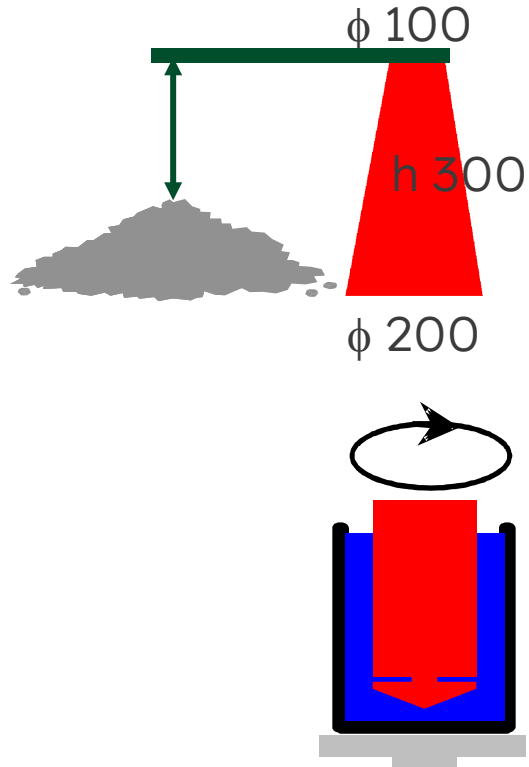
Sättmättet ensamt beskriver inte viskositeten.

- **Betong A:** snabbare deformation (lägre viskositet)
- **Betong B:** långsammare deformation (högre viskositet)

Metoder för att mäta betongens reologi

Sättmått (Abrams) 1913 - en parameter
Otilräcklig ibland, speciellt för modern betong
Operatörsberoende
Lämplig för enkel kvalitetskontroll

Betongviskosimeter 80-talet - två parametrar
Helautomatisk, datorstyrd
Bästa teoretiska mätmetoden

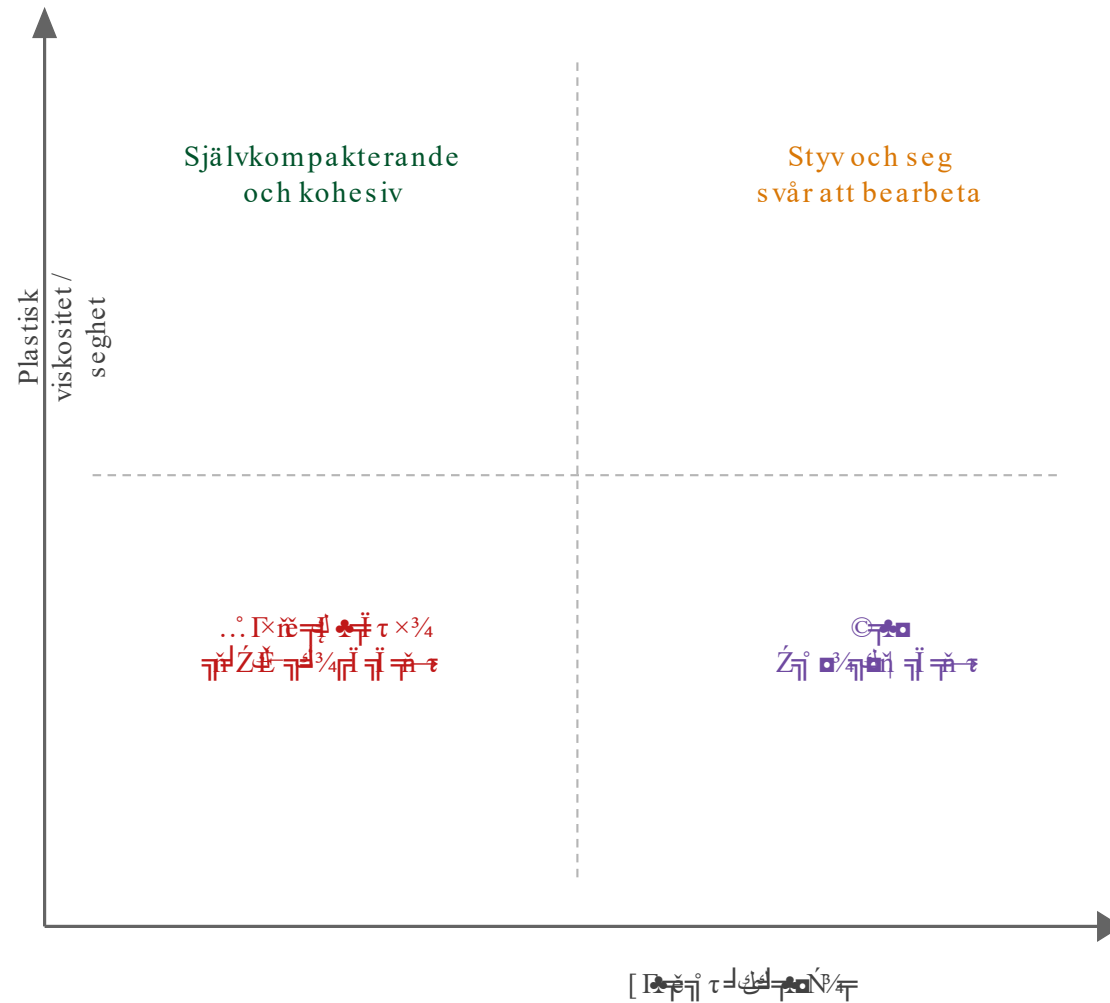

Praktisk tolkning – från reologi till utförande

Målet är inte bara “hög flytbarhet”, utan rätt balans mellan flytgräns och viskositet

Pumpning

För låg viskositet kan ge separation; för hög viskositet kan ge högt pumpmotstånd.

Rätt flytgräns

Rätt flytgräns ger god fyllning utan överdriven vibration.

Ytkvalitet

Stabilitet minskar blödning, separation och ojämn yta.

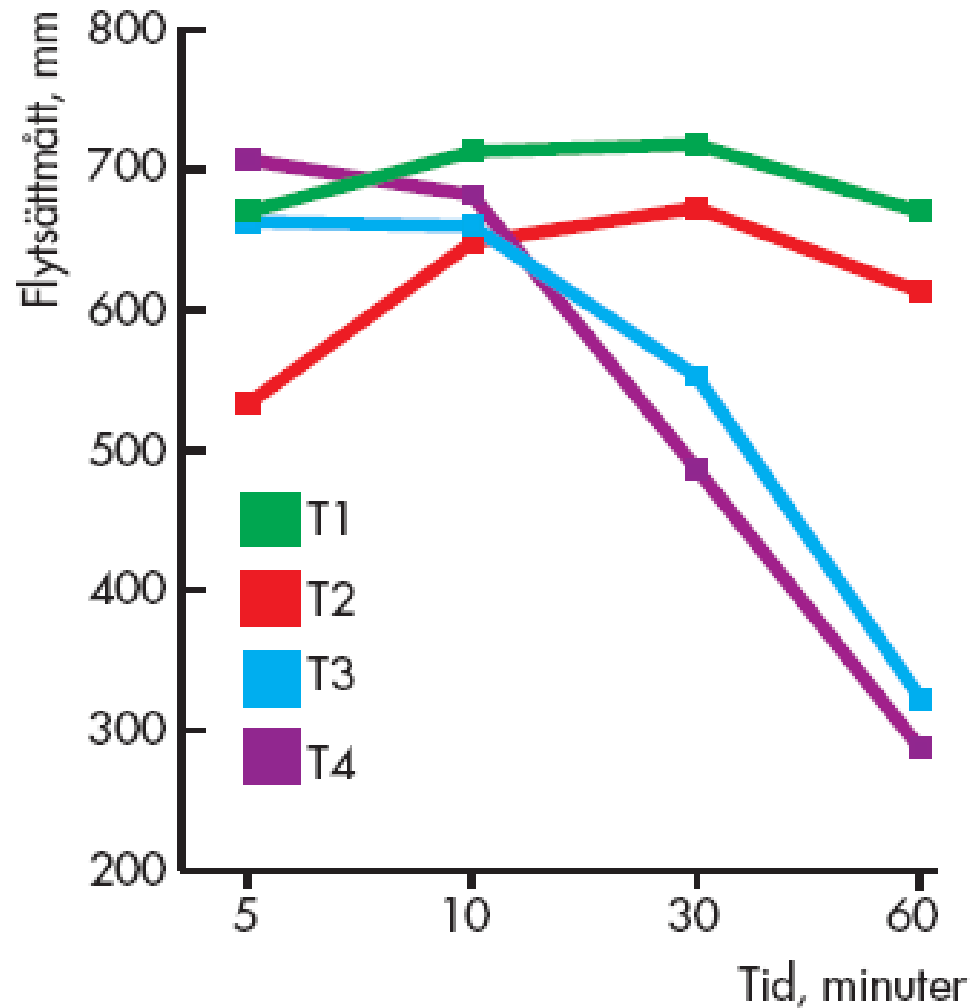
Stabilitet

Stabilitet minskar blödning, separation och ojämn yta.

Sammanfattning: reologi hjälper oss välja rätt betong för rätt utförande och rätt miljö.

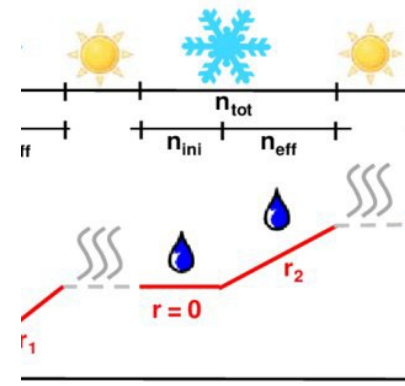
Olika flyttillsatsmedel i SKB med Anl cement

Välj lämpligt flytmedel till det cement du använder

Exponeringsklasser enligt EN 206 / SS 137003

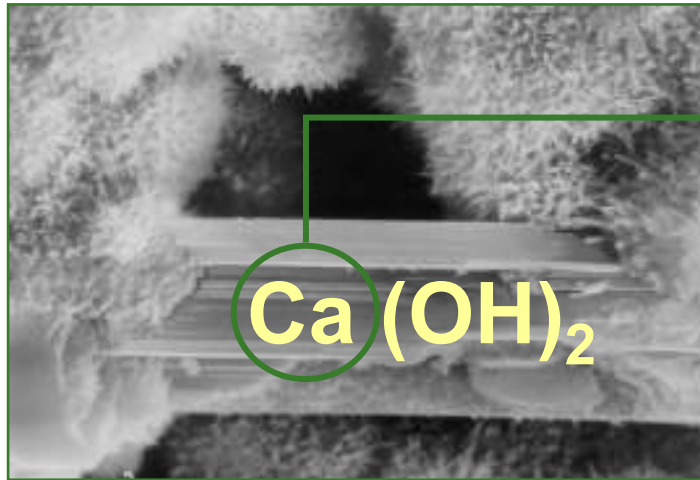

Korrosion föranledd av karbonatisering	Kloridangrepp från andra källor än havsvatten	Kloridangrepp från havsvatten	Angrepp av frysning/upptining	Kemiskt angrepp
XC 1	XD 1	XS 1	XF 1	XA 1
XC 2	XD 2	XS 2	XF 2	XA 2
XC 3	XD 3	XS 3	XF 3	XA 3
XC 4			XF 4	

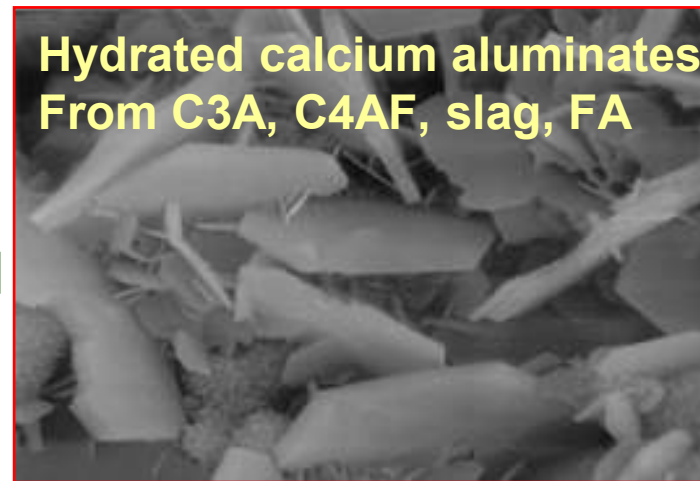
“Sverige har striktare krav p.g.a. frost och tösalter”

Kloridresistens – Nedbrytningsmekanism

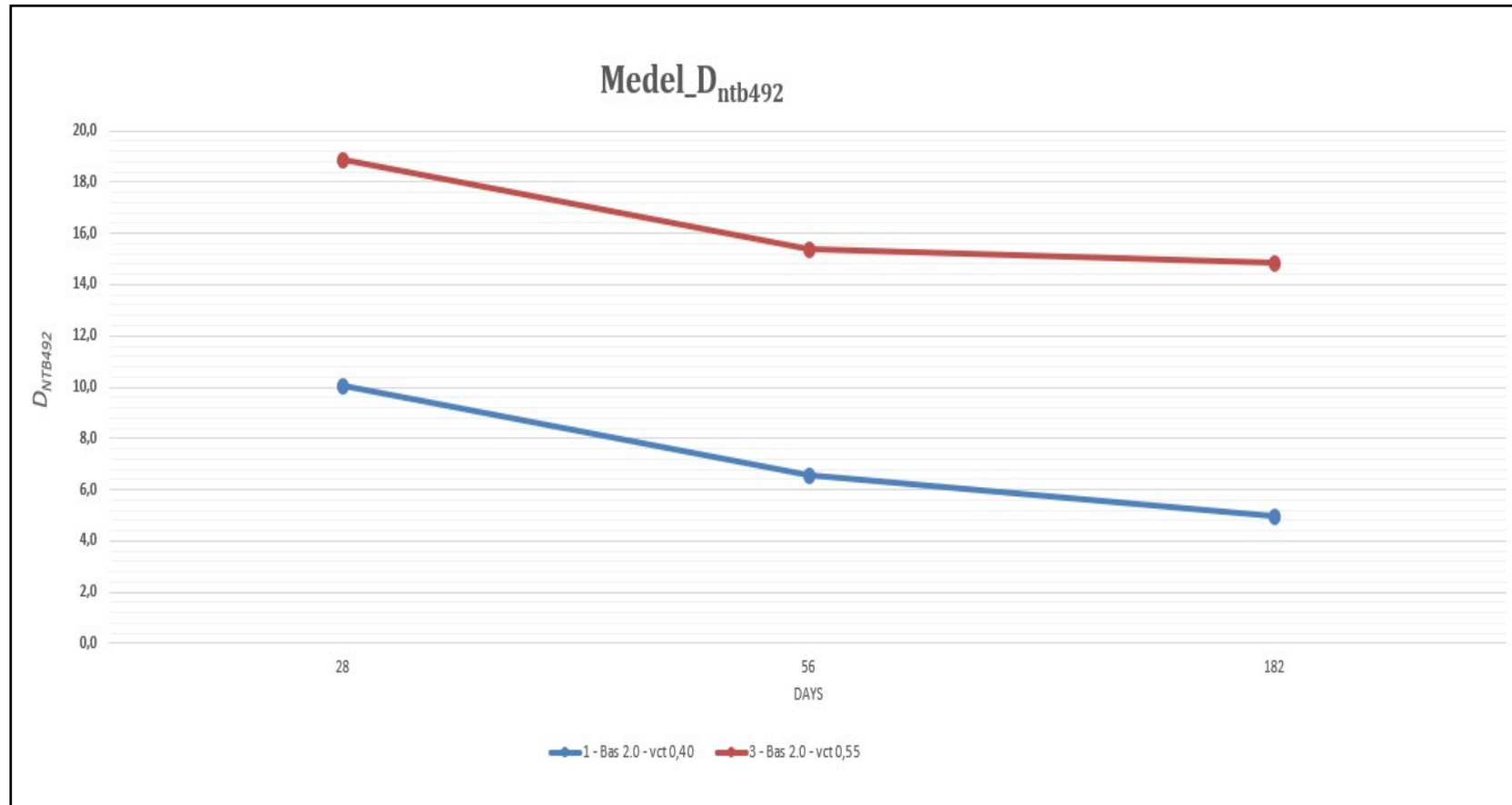

+

Kloridmigration testa (NT Build 492:1999)

$$D_{nssm} = \frac{0.0239(273 + T)L}{(U - 2)t} \left(x_d - 0.0238 \sqrt{\frac{(273 + T)L x_d}{U - 2}} \right) \quad (4)$$

where:

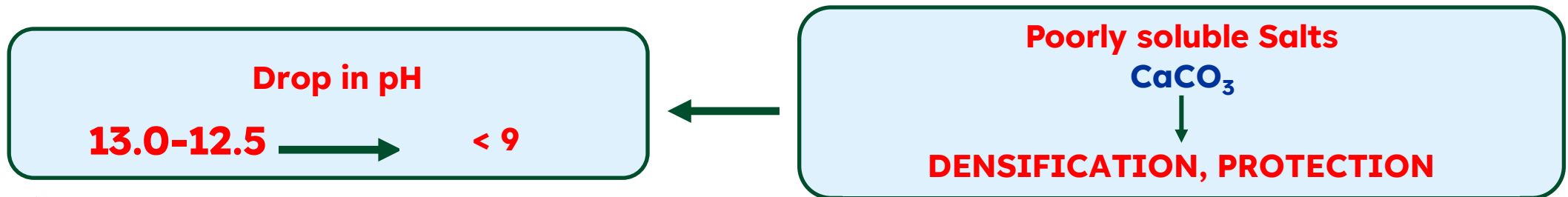
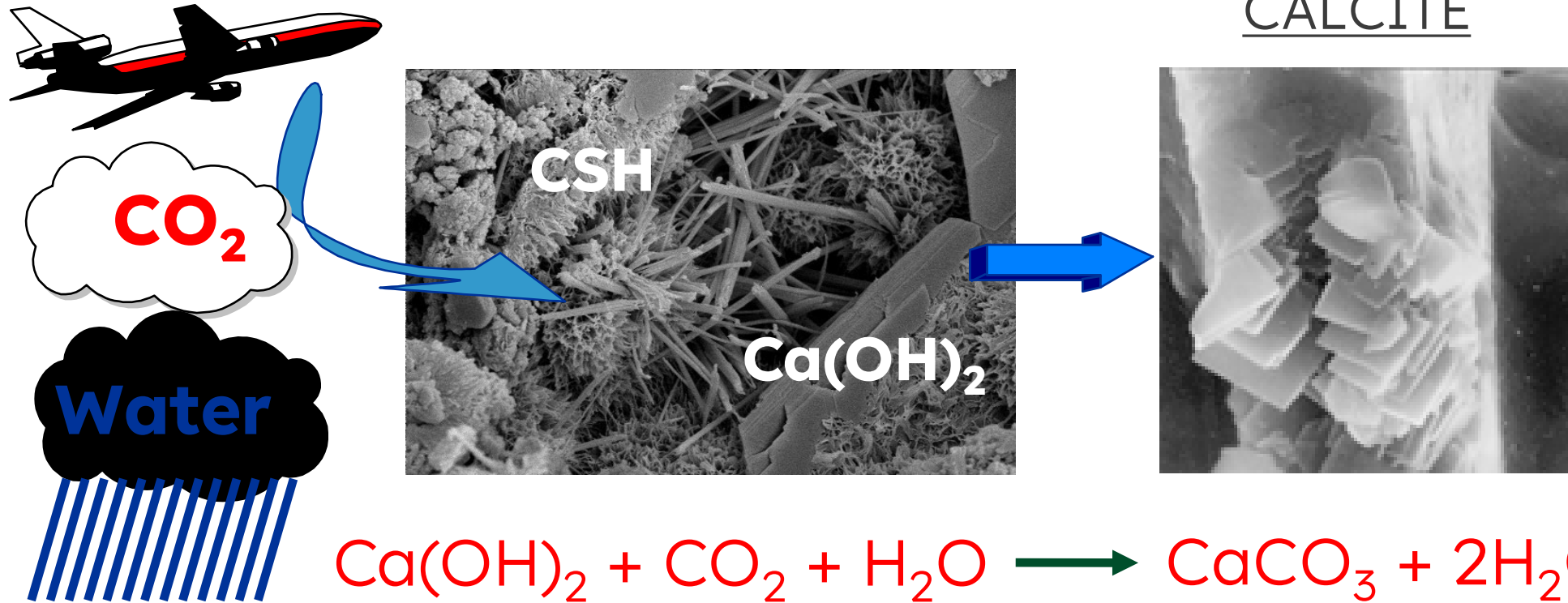
- D_{nssm} : non-steady-state migration coefficient, $\times 10^{-12}$ m²/s;
- U : absolute value of the applied voltage, V;
- T : average value of the initial and final temperatures in the analyte solution, °C;
- L : thickness of the specimen, mm;
- x_d : average value of the penetration depths, mm;
- t : test duration, hour.

”..lägre vct ökar betongens motstånd mot kloridinträngning och förbättrar beständigheten hos betongkonstruktionen..”

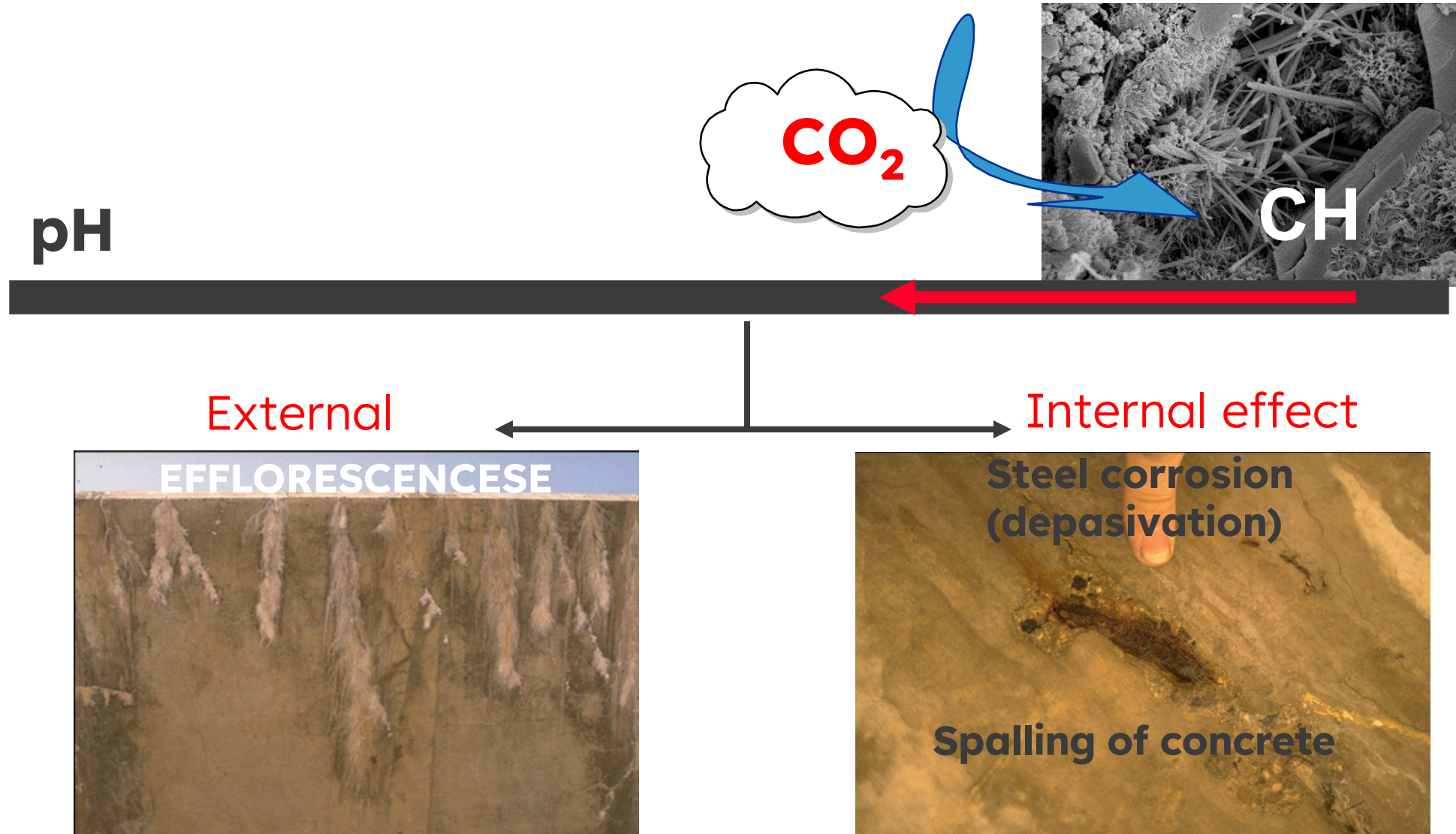

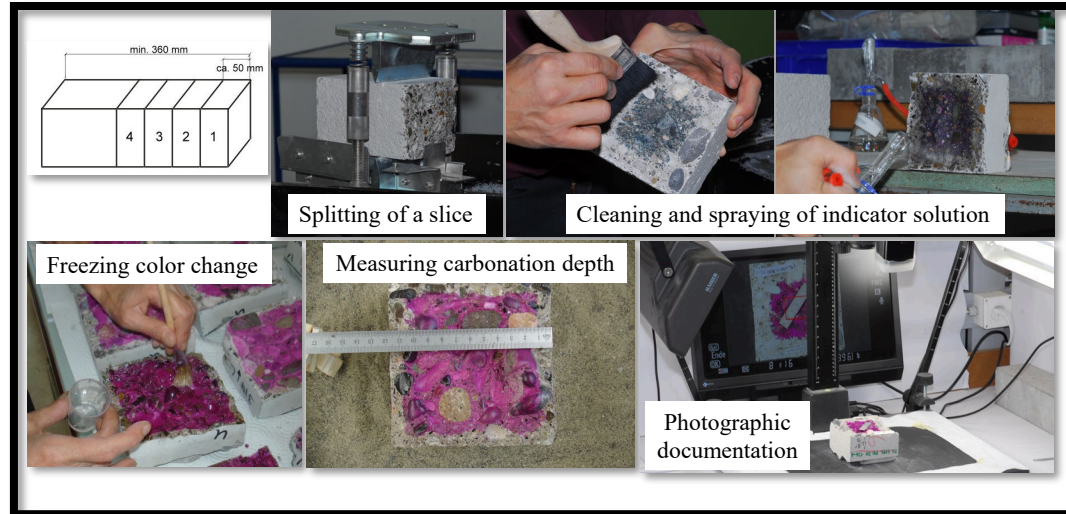
Carbonation- Degradation mechanism

Carbonation - effects

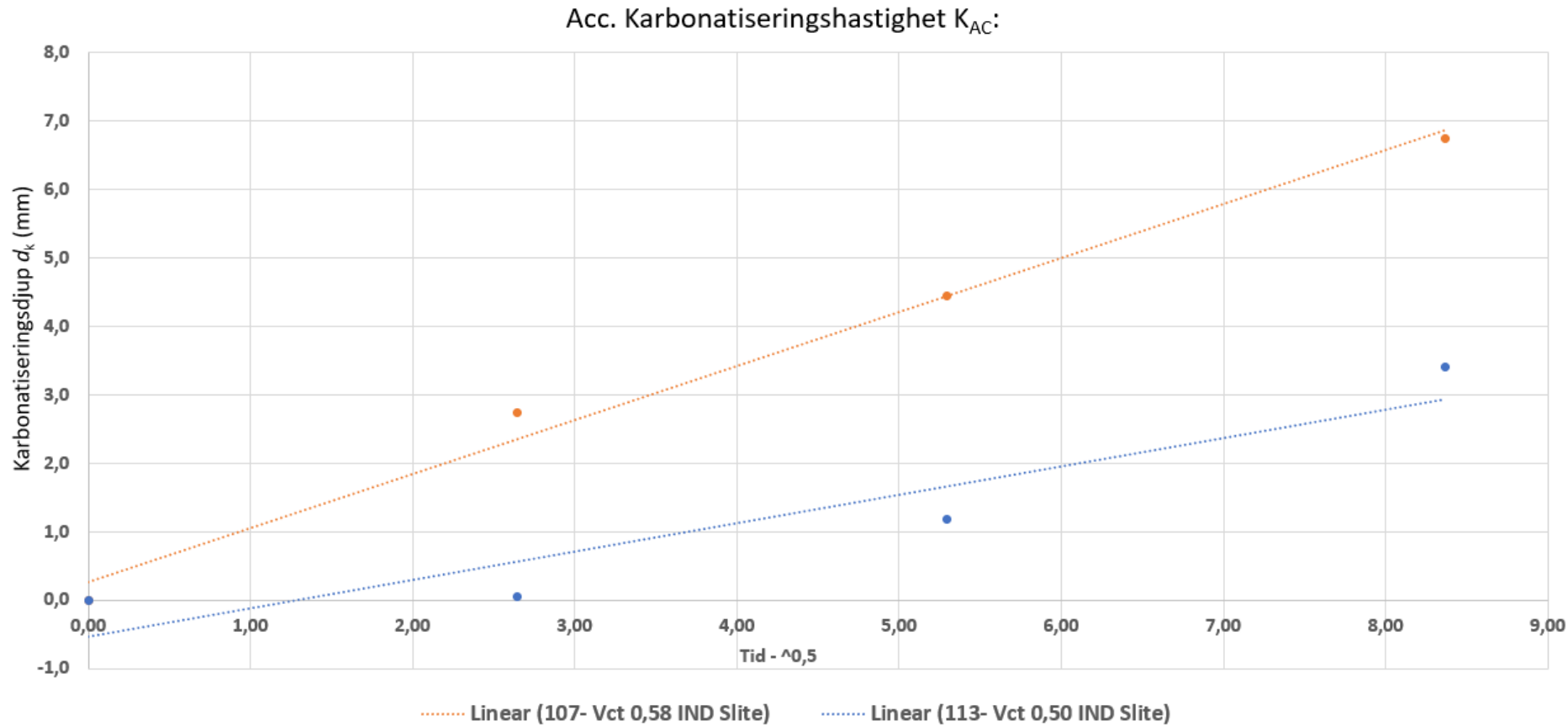

Accelerated Karbonatisering (SS-EN 12390-12:2020)

Accelerated Karbonatisering (SS-EN 12390-12:2020)

$$dk = a + K_{AC} \cdot \sqrt{t}$$

Where:

- dk = mean carbonation depth (mm)
- a = calculated intercept at $t = 0$
- a = measured carbonation depth at zero measurement
- K_{AC} = carbonation rate
- t = exposure time (days)

"...lägre vct ökar betongens motstånd mot karbonatisering och förbättrar betongkonstruktionens beständighet..."

Frostskador och luftporbildning

Mekanism, riskmiljöer och skydd

1. Mekanism

- Upprepad frysning och upptining kan skada betong
- Vatten ökar sin volym med ca 9 % vid frysning
- Hydrauliskt tryck kan orsaka sprickor och ytavskalning

2. Riskmiljöer

- Hög fuktnivå
- Tösalter eller saltlösningar
- Särskilt utsatta: broar, vägar, kajer och skvalpzoner

3. Skydd

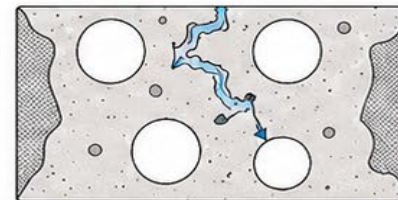
- Luftporbildare skapar många små, jämnt fördelade luftporer
- Luftporerna fungerar som expansionsutrymme
- Tryckutjämning underlättas och frostbeständigheten ökar

Skvalpzonen är ofta utsatt för salt-frostskador

Utan luftporbildare

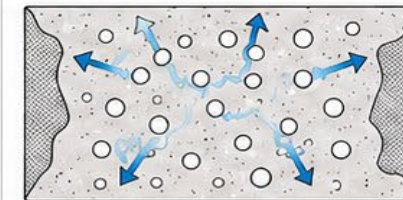
Få, grova porer

➔ Sämre tryckutjämning – högre risk för sprickor och skador

Med luftporbildare

Många små, jämnt fördelade porer

➔ Bättre tryckutjämning – högre frostbeständighet

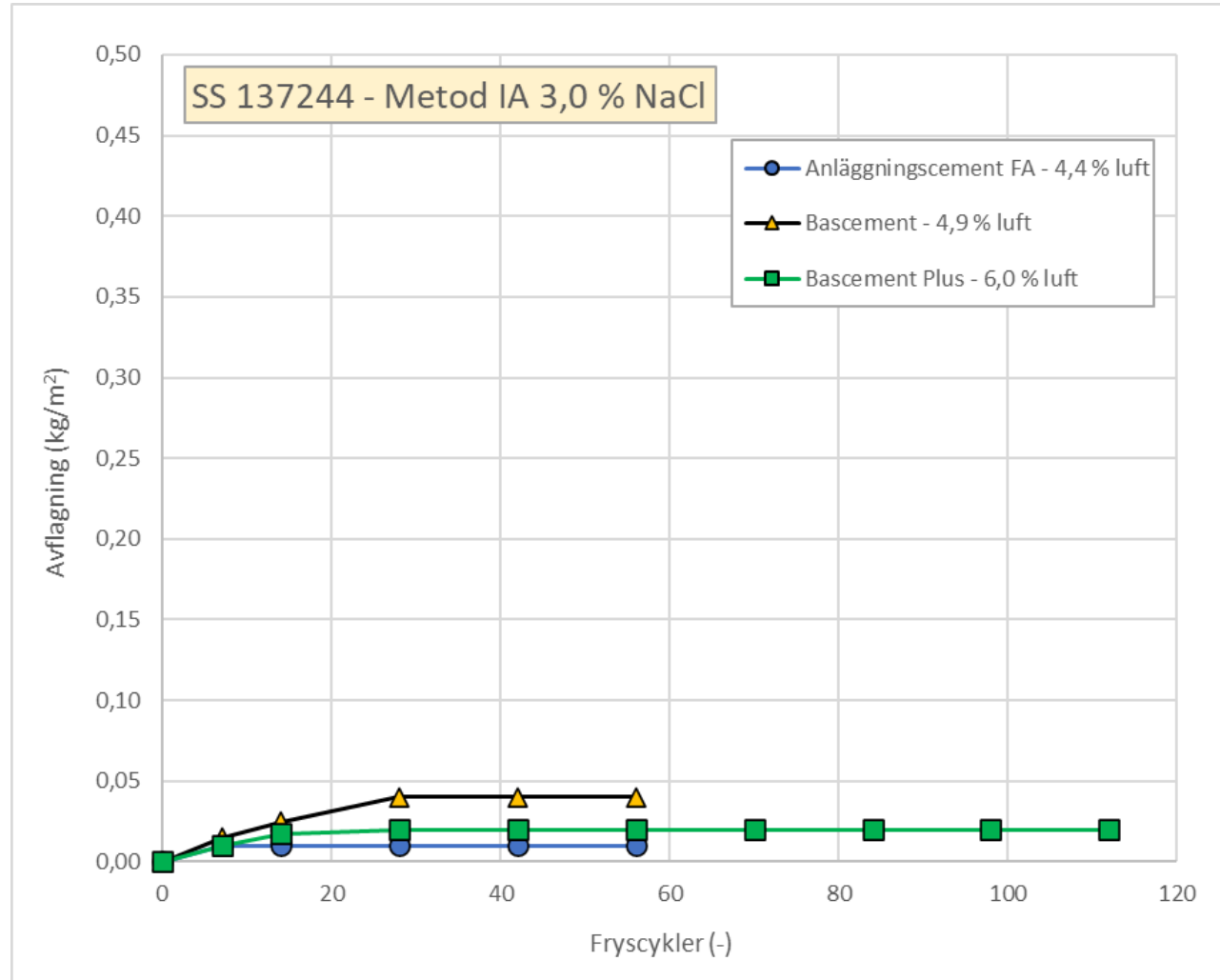
Salt-frost kan ge ytavskalning

Nyckelbudskap: Frostbeständig betong kräver både tät betong och ett fungerande luftporsystem.

Frost beständighet (SS 137244)

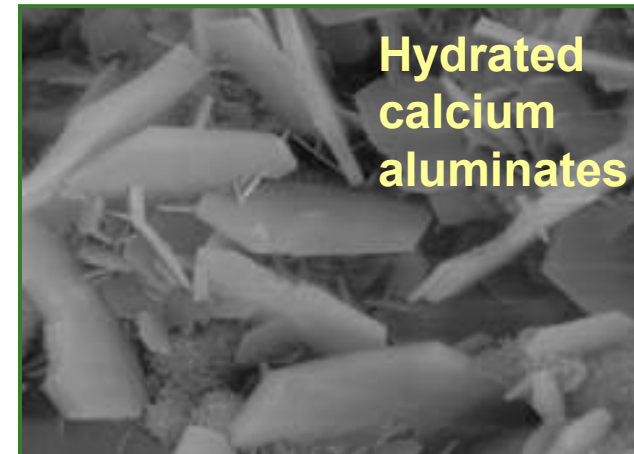
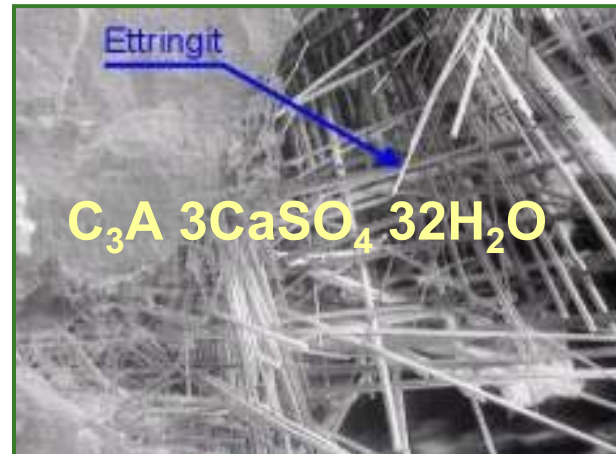
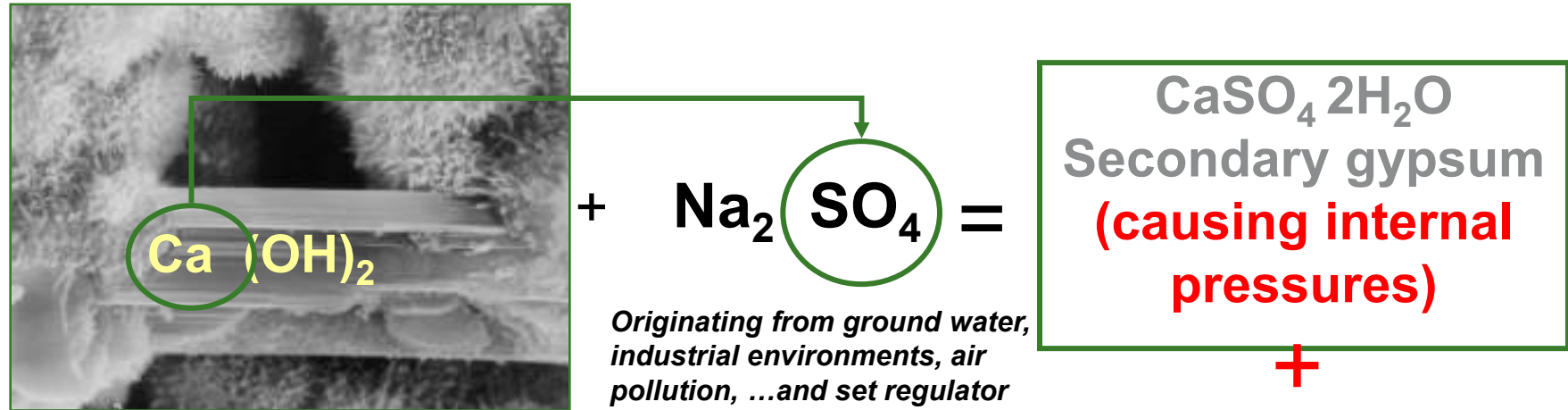
Slutsats

- Låg avflagning = god frostsaltbeständighet
- Luftporbildning Ett bra luftporsystem förbättrar motståndet mot frostsador
- Både cementtyp och luftporsystem påverkar resultatet

Sulphate resistance – Degradation mechanism

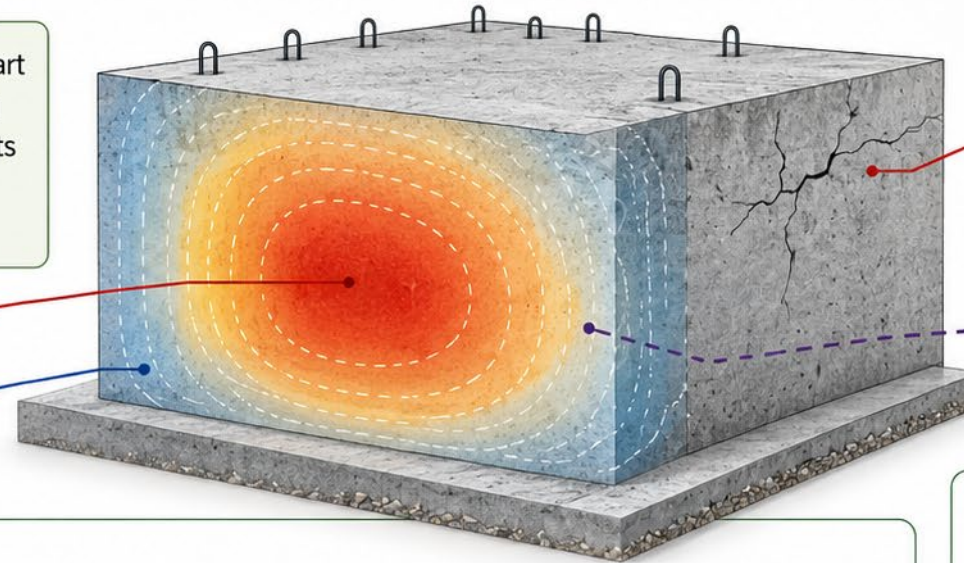

Massiv betong och temperaturkontroll

Massiv betong definieras inte enbart av dimensioner. Det viktiga är om värmeutvecklingen från cementets hydratisering kan skapa risk för skador.

Hög intern temperatur

Temperaturgradient

Temperatursprickor

Risk för DEF

Exempel på konstruktioner

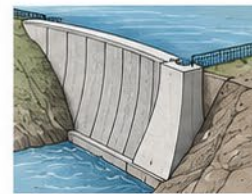
Tjocka bottenplattor

Pålplintar och fundament

Brostöd och landfästen

Dammar och vattenbyggnader

Massiva väggar och tunneldelar

Svensk praxis

Materialval

Gjuttemperatur

Kylning / isolering

Härdning

Projektspecifika krav

Temperatur- och sprickrisk hanteras genom materialval, utförande och projektspecifik temperaturkontroll.

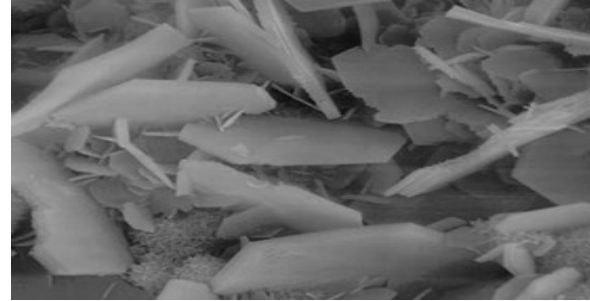

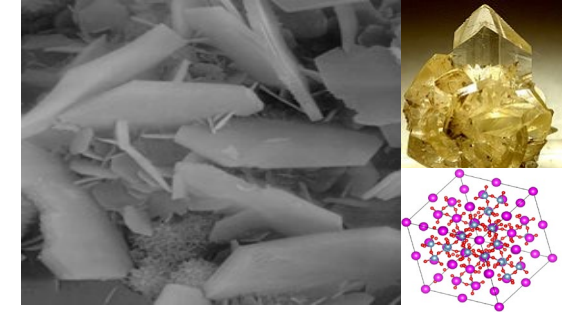
Varför begränsas T_{max}? – Försenad ettringitbildning (DEF)

Betonggjutning

Bildning av C-S-H och ettringit

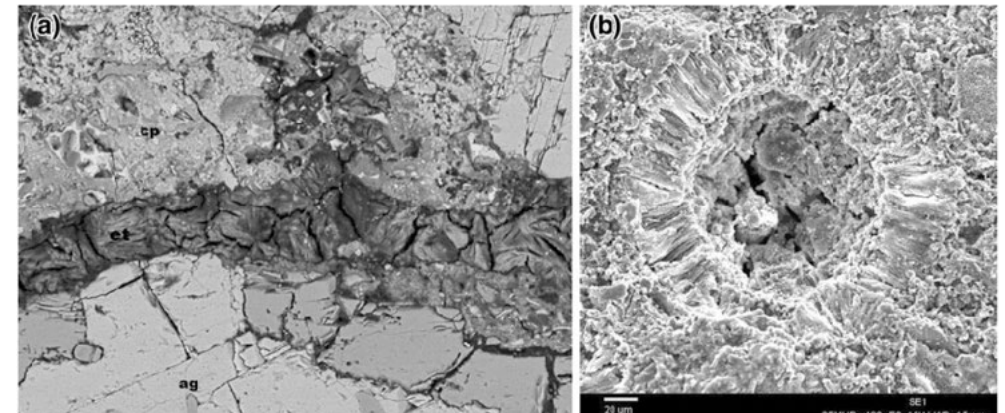

Ettringit bryts ned /
omvandlas till gips och C₃A

 Fukt tränger in

Irreversibla sprickor

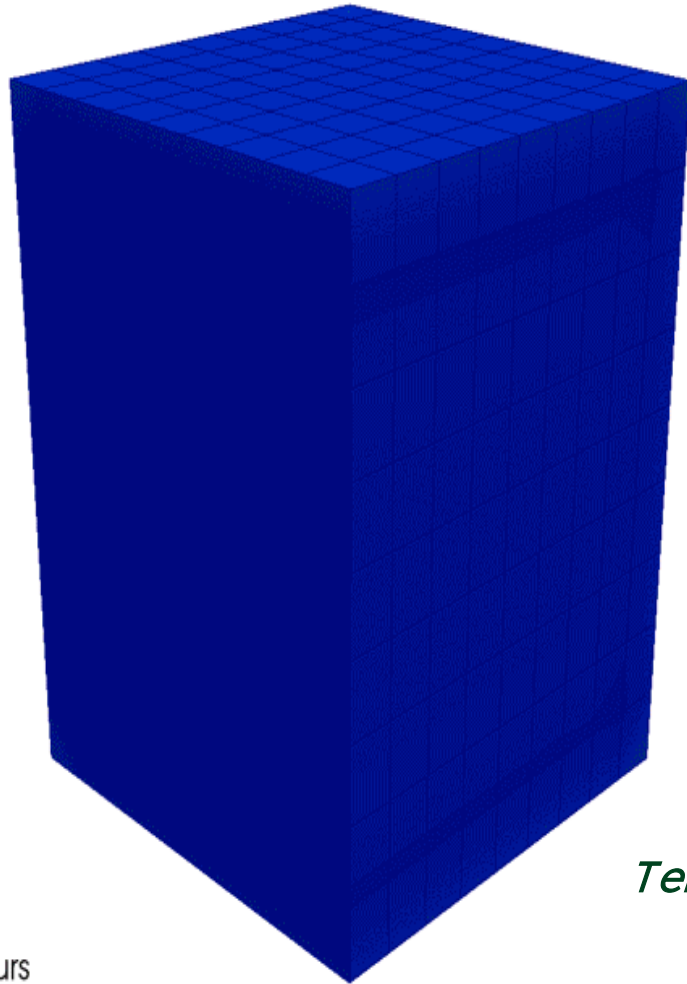
Ettringit återbildas i mikrosprickor och orsakar
expansion

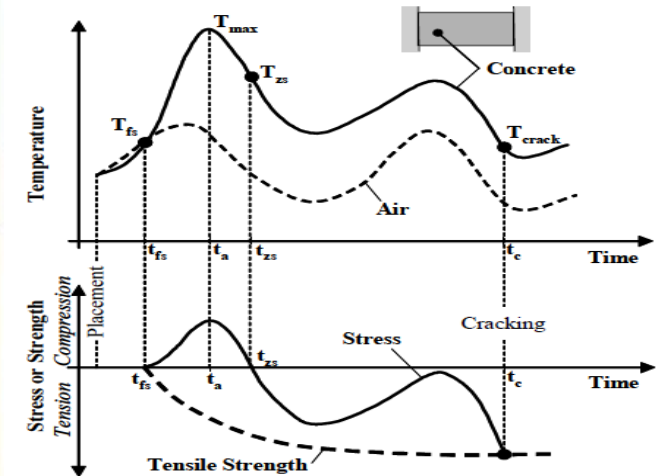
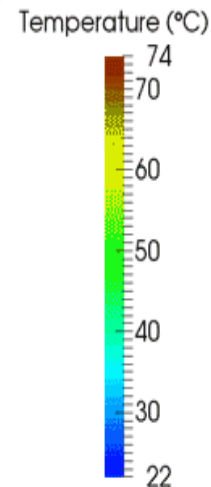

Varför begränsas ΔT_{max} ? – Hur temperatursprickor uppstår

Ref: Prof. Ryoichi Sato (Measures for hot weather concreting in Asian countries, 2017 – Bkk, Thailand) & Uni Texas report FHWA/TX-05/0-1700-2 (2001)

-1.6 hours

Temperatursprickor uppstår när temperaturgradienter och tvång skapar dragspänningar som överstiger betongens draghållfasthet.

Vad påverkar temperaturutvecklingen i betong? (HoH)

Temperaturökning
betong på grund av
cementets
hydratisering

Mängd
utvecklad
värme

Hastighet för
värmeutveckling

Värmeavgivning

EXPOSURE CONDITION

Table F.1 - Recommended limiting values for composition and properties of concrete

	Exposure classes																	
	No risk of corrosion or attack	Carbonation-induced corrosion				Chloride-induced corrosion						Freeze/thaw attack				Aggressive chemical environments		
						Sea water			Chloride other than from sea water									
X0	XC 1	XC 2	XC 3	XC 4	XS 1	XS 2	XS 3	XD 1	XD 2	XD 3	XF 1	XF 2	XF 3	XF 4	XA 1	XA 2	XA 3	
Maximum w/c	---	0,65	0,60	0,55	0,50	0,50	0,45	0,45	0,55	0,55	0,45	0,55	0,55	0,50	0,45	0,55	0,50	0,45
Minimum strength class	C12/15	C20/25	C25/30	C30/37	C30/37	C30/37	C35/45	C35/45	C30/37	C30/37	C35/45	C30/37	C25/30	C30/37	C30/37	C30/37	C30/37	C35/45
Minimum cement content (kg/m ³)	---	260	280	280	300	300	320	340	300	300	320	300	300	320	340	300	320	360
Minimum air content (%)	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	4,0 ^a	4,0 ^a	4,0 ^a	---	---	---
Other requirements												Aggregate in accordance with prEN 12620:2000 with sufficient freeze/thaw resistance				Sulfate-resisting cement ^b		

Sprickbildning i betong – orsaker

Färskt skede

- Plastisk krympning
- Plastisk sättning
- Hög vct
- Temperatur

Nyckel:
Snabb uttorkning

Utförandeskede

- Otillräcklig härdning
- För tidig glättning
- Övervibrering
- Exponering

Nyckel:
Fel utförande

Hårdnat skede

- Torkkrympning
- Termiska sprickor
- Frost/tö (XF)
- Korrosion
- ASR

Nyckel:
Miljöpåverkan

Tack

